

Par pasaules avīžu kolekciju

Pirmoreiz pasaules avīžu kolekcija plašākai publikai tika parādīta 2017. gadā Rēzeknes Centrālajā bibliotēkā ar nosaukumu “Pirmais Pasaules avīžu salidojums”, tolaik izstādē varēja aplūkot avīzes no vairāk nekā 50 valstīm (pašlaik jau 67). Ir bijušas arī vairākas izbraukuma izstādes, kurās rādīju prezentāciju un aicināju darboties radoši. Izstādē var redzēt, cik neparastas ir drukātās avīzes citās valstīs laikmetā, kad tās papīra formātā lasa aizvien mazāk, kad pāriet uz tabloīdiem un digitāliem izdevumiem.

Iecere radās, sākot strādāt ar jauniešiem 2015. gadā. Mūsdienu bērnus ir grūti ar kaut ko pārsteigt, tomēr avīze no Honkongas to spēja ar savu īpatnējo formātu, rakstību un šķiršanu no pretējās puses, nekā mums ir ierasts. Kolekcijas pamatmērķis bija sākotnēji jau profesionāls, jo gribēju pati iepazīt citu valstu avīžu specifiku, taču noteikti arī gribēju jauniešiem un ikvienam interesantam ļaut paplašināt redzesloku. Protams, manā īpašumā ir vien dažas avīzes (gan vispārīgas, gan specializētas) no konkrētas valsts un nesniedz visaptverošu priekšstatu par konkrētas valsts presi, tomēr ieskatam noder.

Kolekcijas tapšanā – avīžu iegādē palīdzēja radi, draugi, kolēģi un paziņas, arī ārzemēs dzīvojošie latvieši, kurus uzstājīgi un mērķtiecīgi “inficēju” ar avīžu meklēšanu un, kā pēc tam viņi paši atzina, tagad uz avīzēm skatās pilnīgi citām acīm. Pašā sākumā bija liela aizrautība un pati brīnījies par savu apņēmību, – atradu internetā e-pasta adreses un vienkārši rakstīju uz vēstniecībām, latviešu apvienībām (tā dabūju avīzi no Brazīlijas: vienkārši izklāstīju savu domu un pēc laika man tika atsūtīta avīze). Viss ir iespējams, ja mērķtiecīgi ko vēlamies. Mani tiešām vada citāts no romāna “Zaļā zeme” – “Dzīvē nevienam ceļam kārts nav aizlikta priekšā”. Tad nu no mums pašiem tik atkarīgs, vai uzdrīkstamies spert soli savu sapņu un ieceru īstenošanā.

Pašlaik mazāk laika atliek avīžu pārcilāšanai un analīzei, bet ik pa laikam vēl ienāk pa kādam izdevumam, taču neapgūtais kontinents ir Āfrika. Tāpēc, ja kāds dodas turp ceļojumā vai ja kādam tur dzīvo, brauc radi, draugi, paziņas, būšu pateicīga par kāda izdevuma sagādāšanu.

Izstādei Preiļos piedāvāju avīzes no 33 valstīm, 4 salām, metro lasāmās avīzes (no 3 valstīm), avīze, ko lietuvieši var savā valodā lasīt, dzīvodami ASV, kā arī krievu valodā lasāmu avīzi no Monako. Tāpat apskatei piedāvāta mācību grāmata no Afganistānas un ASV senākā fermeru kalendāra jubilejas izdevums, kas zīmīgs ar īpašu caurumiņu stūrī.

Komentējot varu teikt, ka, protams, kolekcija vairāk varētu interesēt t.s. avīzcilvēkus, lai smeltos iedvesmu vai izdarītu secinājumus savam darbam, tomēr ikviens, kurš savās rokās ir turējis Latvijā izdotas avīzes, noteikti būs pārsteigts gan par to, ka ir avīzes, kas jāšķir un jālasa no otras puses, ka arī to izmēri ir tik dažādi un bieži vien nepraktiski. Mūsu, Latvijas, avīzes ir strukturētas, pārdomātas plānojumā, mēs domājam par lasītājiem – lai lapas nebūtu nedz pārblīvētas, nedz tukšas. Mēs nevaram atļauties nedomāt līdz tam, ko rakstām, jo mums ir svarīgs katrs lasītājs. Mani novērojumi: daudzās valstīs ir “brīnumi”, kas mums liek gan smaidīt, gan reizēm arī aizdomāties – “Nu kā kas tāds var ienākt prātā?”. Daudz ko nosaka mentalitāte, valsts finansiālās iespējas un arī auditorija, kam izdevums domāts.

Kopš kolekcijas izveides sākuma pagājis laiks un, iespējams, kāda no avīzēm jau vairs neiznāk papīra formātā vai neiznāk vispār, taču tās vienmēr paliks laba liecība par valodām, rakstību dažādību, tāpēc esmu atvērta sadarbībai ar skolām un citiem interesentiem. Ja kādam būs interese par kolekciju, var rakstīt uz e-pasta adresi korekt@inbox.lv.

Lai veicas pasaules iepazīšanā, un avīzes ir viens no veidiem, kas mums šajā procesā var palīdzēt!

Par kolekcijas autori.

Skaidrīte Svikša – filoloģijas maģistre, žurnāliste (“Vietējā Latgales Avīze”), grāmatu autore, redaktore un korektore, novadpētniece, kā arī interešu izglītības skolotāja Maltas Bērnu un jauniešu centrā.

Dažas atsauksmes no izstādēm:

– *Pārsteidza milzīgais skaits! Pārsteidz alfabētu – burtu dažādība; laikrakstu izmēri, īpaši Vatikāna, arī Šrilankas t.s. „puķu burti”. Paldies!*

– *Pakistānas avīze pārsteidza, tas, ka ir cits, pavisam neparasts izkārtojums – burti, fotogrāfijas, mūsu mentalitātei neraksturīgi.*

– *Metro lasāmās avīzes – nezināju par tādām. Havaju salas – netradicionāls noformējums. Singapūra, Pakistāna, Šrilanka – kurās cita rakstība, lapas šķiras uz otru pusi. Pēc prezentācijas: pārsteidza lielās bildes, neadekvātā vietas aizpildīšana.*

– *Pārsteidza nekrologi un bēbīšbildes, kam daudzas avīzes pievērš tik lielu uzmanību. Dažādība – lielas fotogrāfijas/mazas fotogrāfijas, „piebāztas” avīzes/tukšas avīzes. Cik daudz radošuma un laika avīžu veidotāji pavada, lai viņu avīze atšķirtos un tiktu nopirkta?! Paldies par interesanto izstādi!*

– *Pārsteidza reklāmas apjoms, bilžu izmēri; standartu dažādība; tas, ka šķietami nopietnos izdevumos tiek publicēti horoskopi. Portugāles avīzēs laša reklāma izvietota blakus politiskām ziņām. Vatikānam atstarpes starp rakstiem ir milzīgas, gluži kā balto malu platums. Hieroglifi avīžu lappusēs izskatās visglītāk.*